

RÖRELSEHINDRADE BARN & UNGDOMAR

Remissvar

Datum: 2024-04-03

Dnr: s2021/06045

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende Boverkets rapport Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

1. Sammanfattning

RBU ser positivt på många delar av Boverkets förslag på ändringar i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag (LBAB) men har viktiga invändningar och synpunkter.

- RBU tillstyrker förslaget om ändringar avseende sökandekretsen och vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans.
- RBU tillstyrker och ser positivt på förslaget om ändring i LBAB 5 § men efterfrågar vissa förtydliganden.
- RBU tillstyrker förslaget om ändring av LBAB 6 § så att familjehemsplacerade barn och medboende på äldreboende inte längre undandras från bostadsanpassningsbidraget. RBU anser dock att undandragandet även ska tas bort för särskilda boenden enligt LSS och SoL.
- RBU tillstyrker och ser positivt på förslaget om ändring i LBAB 8 §.
- RBU har flera synpunkter avseende LBAB 9 §:
  - RBU tillstyrker Boverkets förslag om att bytesregeln i LBAB 9 § inte ska tillämpas i vissa situationer när den enskilde inte kunnat välja sin bostad, men anser att det finns andra situationer då bytesregeln av liknande skäl inte bör vara tillämplig, till exempel när den sökande befunnit sig i en situation av våldsutsatthet och när den sökande är ett barn.
  - RBU efterfrågar även viktiga förtydliganden avseende nivåskillnader samt innebörden av Boverkets förslag om att byta ut ”planlösning” till ”hur utrymmena är fördelade och belägna”.
- RBU tillstyrker och ser positivt på Boverkets förslag om ändring av LBAB 11 § och utökningen av rätten till reparationsbidrag.
- RBU har inga invändningar mot Boverkets förslag om att avskaffa anvisningsrätten i LBAB 14 § och ändra bestämmelsen om återställningsbidrag i LBAB 12 §.
- RBU anser, till skillnad från Boverket, att det bör införas särskilda bestämmelser avseende kommunernas service- och utredningsskyldighet, bland annat så att det blir tydligt att handläggning genom fullmakt alltid ska erbjudas.
- RBU anser att det bör införas en regel i LBAB där det framgår att barn ska ges tillfälle att yttra sig när den sökande är ett barn.

2. Ändringar i fråga om vem som ska företräda barn under 18 år när föräldrarna inte bor tillsammans och delvis ändrad sökandekrets

Boverkets förslag: Det införs en särskild bestämmelse i lagen om bostadsanpassningsbidrag som avviker från föräldrabalken i fråga om vårdnadshavares ställföreträdarskap. Är sökanden under 18 år och föräldrarna inte bor tillsammans företräds barnet enbart av den förälder vars bostad ska anpassas för barnet. Det gäller även om den föräldern inte är vårdnadshavare för barnet. Förslaget är ett alternativ till att göra ändringar i föräldrabalken. Det görs vidare två undantag från att det är personen med funktionsnedsättning som ska ansöka om bidrag. Bidrag för att anpassa ett familjehem åt en person under 18 år ska sökas av och lämnas till den som har uppdraget som familjehem. Ansökan vid så kallat periodiskt boende ska göras av den som gör åtagandet, om personen med funktionsnedsättning är under 18 år och inte är barn till den som gör åtagandet.

RBU:s synpunkter: RBU ser positivt på Boverkets förslag i denna del eftersom det kommer underlätta för barn som är familjehemsplacerade och barn med skilda föräldrar att få bostadsanpassningsbidrag.

3. Ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag samt reparationsbidrag efter ett övertagande

Boverkets förslag: I de fall en ansökan om bostadsanpassningsbidrag avser åtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt i ett flerbostadshus måste sökanden, innan kommunen kan bevilja bidrag, ha erbjudit ägaren av bostadshuset att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag. Vidare blir det möjligt med reparationsbidrag efter ett övertagande.

RBU:s synpunkter: RBU har inga invändningar mot förslaget.

4. Rullstolsgarage 5 §

Boverkets förslag: I lagen preciseras att bidrag lämnas för att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna i och i anslutning till en bostad. Det tydliggörs även att vid prövning av om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning så ska även behovet av förvaring av hjälpmedel beaktas.

RBU:s synpunkter: RBU tillstyrker och ser positivt på Boverkets förslag avseende ändringen av 5 §. RBU instämmer i att det bör vara möjligt att få bostadsanpassningsbidrag för rullstolsgarage och förvaring av andra hjälpmedel, samt i förekommande fall åtgärder såsom att installera en tvättmaskin när tillgång till gemensam tvättstuga i flerbostadshus inte går att ordna.

Boverkets förslag är dock lite otydligt eftersom det är svårt att mer exakt utröna vad som *inte* är att byta, flytta, komplettera eller på annat sätt anpassa de fasta funktionerna på det sätt som avses i förslaget. Detta kan komma att bli problematiskt i rättstillämpningen och det skulle därför behövas förtydliganden om vart gränsen för lagens tillämpningsområde går i detta hänseende.

5. Ändringar i 6 § som undantar vissa boendeformer från bostadsanpassningsbidrag, bland annat familjehem enligt LSS

Boverkets förslag: Personer som bor i familjehem enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska åter kunna beviljas bostadsanpassningsbidrag. Bestämmelsen skrivs dessutom om så att det tydligare framgår att en medboende till en person som beviljats ett biståndsbedömt boende kan få bostadsanpassningsbidrag.

RBU:s synpunkter:

5.1. Familjehem

I utredningen skriver Boverket att problem med att få bostadsanpassningsbidrag för ett barn som är familjehemsplacerad har påtalats från flera håll i funktisrörelsen. Mot denna bakgrund vill Boverket ändra LBAB 6 § så att det i framtiden även är möjligt att få bostadsanpassningsbidrag för att anpassa ett familjehem som ett barn placerats i enligt LSS 9 §.¹ RBU tillstyrker och ser positivt på utredningens förslag.

Till skillnad från Boverket anser dock RBU att det bör förtydligas i LBAB 3 § st. 2 att bidrag kan lämnas för anpassning av en bostad vid familjehemsplacering. Boverket menar att det räcker med informationsinsatser från Boverkets sida för att kommunerna ska börja bevilja bidrag för anpassning av familjehem enligt LBAB 3 § st. 2.² RBU ställer sig tveksam till vilka effekter sådana "informationsinsatser" egentligen skulle ge. Det finns en generell trend av restriktivitet inom rättstillämpningen när det gäller bostadsanpassningsbidrag. Inom den kommunala förvaltningen brukar budgetramar och resursbrist i stor utsträckning sätta ramarna för vad som anses rättsligt möjligt. Det finns till exempel rättsligt tolkningsutrymme för att *inte* bedöma familjehemsplaceringar som permanenta eller långvariga i den bemärkelse som krävs enligt LBAB 3 §, och här behövs förtydliganden och vägledning om hur placeringens långvarighet ska bedömas så att bedömningarna motsvarar de behov som familjehemsplacerade barn med funktionsnedsättning har.

RBU anser alltså att det bör förtydligas i LBAB 3 § st. 2 att barn som blivit placerade i familjehem enligt LSS har rätt till bostadsanpassningsbidrag för familjehemsbostaden. Ett sådant förtydligande skulle inte medföra några nackdelar och det skulle göra det övertydligt för kommunerna och rättstillämparen att familjehem ska omfattas av bidraget, så länge placeringen inte kan förväntas bli kortvarig. Det bör även förtydligas hur bedömningen av permanens och långvarighet vid familjehemsplacering ska bedömas för att göra prövningen mer rättssäker och öka likvärdigheten mellan kommunerna.

5.2. Särskilda boenden enligt LSS och SoL

Utifrån vad som framkommit i Boverkets rapport drar RBU slutsatsen att undandragandet i LBAB 6 § har begränsat rätten till individuella bostadsanpassningar för de som bor på särskilda boenden enligt LSS och SoL. Syftet med undandragandet var att underlätta för personer som bor i dessa boendeformer, men konsekvensen har till synes blivit motsatsen och syftet har därmed förfelats.³ De problem som beskrivs i Boverkets rapport där den enskilde bollas mellan

¹ Boverket, "Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag", Rapport 2023:11, s.66.

² A.a. s.67.

³ A.a. s.68.f.

olika enheter på kommunen eller mellan kommunen och en privat vårdgivare stämmer också väl överens med de vittnesmål vi får in från våra medlemmar.

Undandragandet i LBAB 6 § hade inte behövt vara ett problem om ansvaret för bostadsanpassningar i dessa boendeformer förtydligades i annan lagstiftning, exempelvis SoL eller LSS. Det har emellertid inte gjorts och därför innebär nuvarande ordning att det saknas regler för bostadsanpassningar i dessa boenden, vilket får anses vara den främsta orsaken till förvirringen om vem som ansvarar för bostadsanpassningarna samt svårigheterna för den enskilde att få till nödvändiga bostadsanpassningar.

Bestämmelserna om boenden för personer med funktionsnedsättning i LSS och SoL reglerar inte mer konkret hur bostäderna i sig ska vara utformade samt hur den enskildes behov av bostadsanpassningar ska hanteras. Frånvaron av bestämmelser som reglerar bostadsanpassning i dessa boendeformer leder till orättssäkerhet eftersom det, utöver en luddig ansvarsfördelning mellan kommun och vårdgivare, till exempel blir otydligt hur behovet av bostadsanpassningar överhuvudtaget ska bedömas och på vilka grunder en begäran om bostadsanpassningar får avslås.

Mot bakgrund av detta anser RBU att undandragandet i LBAB 6 § bör tas bort. För de fall undandragandet inte tas bort måste det åtminstone förtydligas i lag vem som istället ansvarar för anpassningarna av dessa bostäder. Det bör i sådana fall även införas regler kring hur man ansöker om bostadsanpassning i särskilda boenden enligt LSS och SoL samt hur behovet av bostadsanpassningar ska prövas och bedömas.

5.3. Medboende

RBU tillstyrker och ser positivt på Boverkets förslag om att förtydliga i LBAB 6 § att bostadsanpassningsbidrag även kan lämnas till medboende på äldreboende enligt SoL 4 kap. § 1 c.

6. Bestämmelserna i 8 § om avslag på grund av vissa brister i bostaden förtydligas

Boverkets förslag: Bestämmelserna om när en ansökan kan avslås på grund av brister i bostadens skick kompletteras. Genom ett nytt stycke förtydligas att bedömningen av om det råder byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner ska avse skicket före anpassningen utan beaktande av vilka åtgärder bidrag söks för. Dessutom föreslås en språklig ändring i första stycket.

RBU:s synpunkter: RBU har inget att invända mot Boverkets överväganden i denna del. Det är dock oerhört viktigt att lagstiftningsåtgärder vidtas inom annan lagstiftning, exempelvis hyreslagstiftningen, för att komma åt den problematik som hyresgäster med funktionsnedsättning upplever och som uppmärksammas i Boverkets rapport.⁴

RBU tillstyrker och ser positivt på Boverkets förslag om att ändra LBAB 8 § så att det framgår att enbart den omständigheten att sökandes bostad är omodern och/eller mycket gammal inte utgör grund för avslag på ansökan om bostadsanpassningsbidrag, samt att bostadens skick ska bedömas utifrån förhållandena före anpassningen och inte med hänsyn till de åtgärder som bidrag söks för.

---

⁴ Boverket, "Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag", Rapport 2023:11, s.71.f.

7. Ändringar i 9 § som innehåller särskilda villkor för bidrag vid byte av bostad

Boverkets förslag: Begreppet ”planlösning” tas bort i 9 § i bytesbestämmelsen. Begreppet ersätts med skrivningen ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Dessutom tydliggörs att de särskilda villkoren för byte inte gäller när ansökan avser anpassning för en person som beviljats eller anvisats bostaden av en myndighet.

RBUs synpunkter:

7.1. Nivåskillnader

I rapporten uppmärksammar Boverket problemen som uppstått kring bedömningen av huruvida en nivåskillnad innebär att bostaden är uppenbart olämplig. I förarbetena har det uttalats att nivåskillnader som inte kan åtgärdas med en ”mindre ramp” regelmässigt innebär att bostaden anses uppenbart olämplig.⁵ Förarbetsuttalandet är olyckligt eftersom förhållandevis små nivåskillnader oftast kräver relativt stora ramper, vilket lagstiftaren förmodligen inte hade i åtanke.

Att avgöra vart gränsen går i fråga om nivåskillnader är något som präglats av godtycklighet inom rättstillämpningen. I kammarrättspraxis har exempelvis en nivåskillnad om 57 cm som krävt en ramp på 8,84 m godtagits, men däremot inte en nivåskillnad om 87 cm som krävt en ramp på 11–12 m.⁶ Det är svårt att mer konkret förstå vad som motiverar bedömningen av nivåskillnader i det enskilda fallet och hur stor en nivåskillnad egentligen får vara, vilket bland annat blir problematiskt när den enskilde ska välja bostad.

RBu håller med om att det inom rättstillämpningen måste finnas utrymme för bedömningar i det enskilda fallet och att det kan vara svårt att dra tydliga gränser på förhand. Samtidigt har det utvecklats praxis i kammarrätterna som handlar om nivåskillnader och i förhållande till denna praxis skulle ett förtydligande kunna ske. Ett förtydligande av hur stor en nivåskillnad måste vara för att en bostad ska anses vara uppenbart olämplig skulle göra det tydligt för den enskilde vad hen har att förhålla sig till vid byte av bostad, och det skulle därmed bli möjligt att med större säkerhet undvika att gå miste om bostadsanpassningsbidrag vid bostadsbyte. RBu anser därför att det bör införas bestämmelser som föreskriver en ”maxgräns” för nivåskillnader.

I propositionen till nuvarande lag står det även att det kan vara rimligt att bevilja bidrag för en trapphiss *om bostaden i övrigt är lämplig* och det rör sig om en mindre hiss i exempelvis en entré till ett flerbostadshus.⁷ Uttalandet tycks ge visst stöd för att bevilja bostadsanpassningar även när nivåskillnaden inte går att fixa med ”en mindre ramp”, men uttalandet är samtidigt förvirrande med tanke på att lagstiftaren hänvisar till att en trapphiss endast bör beviljas om ”bostaden i övrigt är lämplig”. Självaste syftet med 2018 års lagändring var ju att ta bort helhetsbedömningen, och att bostadens lämplighet istället skulle bedömas i förhållande till de specifika åtgärderna som ansökningsinnehåller. Eftersom uttalandet är motsägelsefullt i relation till övriga förarbetsuttalanden och syftet med den nya regeln får det anses ha en

⁵ Prop. 2017/18:80, s.38.

⁶ Kammarrätten i Göteborg, Mål nr 1013–21, meddelad 2021-06-15; Kammarrätten i Göteborg, Mål nr 1536–21, meddelad 2021-07-05.

⁷ Prop. 2017/18:80, s.38.

begränsad betydelse vilket förmodligen är orsaken till att det inte fått någon särskild effekt i rättstillämpningen där uttalandet i princip ignorerats.⁸

Mot denna bakgrund skulle det därför behövas ett förtydligande om vad som gäller avseende trapphiss vid mindre nivåskillnader som inte kan åtgärdas med en mindre ramp. RBU håller i grunden med om uttalandet i oppositionen till 2018 års lag och anser att det bör finnas en möjlighet att beviljas bostadsanpassningsbidrag för en mindre trapphiss vid en bostadsentré när det inte är möjligt att åtgärda nivåskillnaden med en mindre ramp, så länge bostaden i övrigt är lämplig. En nivåskillnad behöver inte vara särskilt stor för att kräva en mindre trapphiss, och sådana nivåskillnader i anslutning till bostadsentrén får antas vara relativt vanliga. Eftersom uttalandena i propositionen är otydliga och motsägelsefulla på denna punkt krävs det enligt RBU ett förtydligande för att denna möjlighet ska få genomslag i rättstillämpningen.

7.2. Planlösning

RBU har i sak inget att invända mot att ändra ”planlösning” i 9 § till ”hur utrymmena är fördelade och belägna”. Det framgår dock inte riktigt av Boverkets förslag hur ändringen förhåller sig till kammarrättsavgörandet som handlade om huruvida ett inmurat badkar kunde anses omfattas av ordet planlösning.⁹ Domstolen kom fram till att planlösning även innefattar ”andra fasta installationer som finns i bostaden” och det inmurade badkaret ansågs därmed vara en del av bostadens planlösning.

RBU tolkar Boverkets förslag som att den ändrade ordalydelsen ”hur utrymmena är fördelade och belägna” inte ska innefatta ”andra fasta installationer som finns i bostaden”. Det framgår dock inte helt tydligt. Förutsatt att RBU har tolkat Boverkets förslag korrekt ser vi positivt på förslaget och tillstyrker det.

Om förslaget innebär att bestämmelsen även med den nya ordalydelsen ska omfatta ”andra fasta installationer som finns i bostaden” tillstyrker RBU inte förslaget. Om tanken är att 9 § även ska omfatta andra fasta installationer i bostaden måste det under alla omständigheter framgå direkt i lagtexten, och det måste även förtydligas vad som avses med sådana fasta installationer. Det är viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv att det är möjligt för den enskilde att utläsa hur man ska välja en ny bostad för att inte förlora sin rätt till bostadsanpassningsbidrag.

7.3. Bytesbestämmelsen ska inte tillämpas i vissa situationer

RBU tillstyrker förslagen om att LBAB 9 § inte ska tillämpas i de situationer som anges i utredningen och anser i likhet med utredningen att det är viktigt att enskilda inte går miste om rätten till bostadsanpassningsbidrag i situationer där de inte har kunnat välja sin bostad. RBU anser dock att det finns fler situationer då bestämmelsen, av denna anledning, inte borde vara tillämplig.

Allmänt

RBU anser att LBAB 9 § i största allmänhet inte ska tillämpas när den enskilde inte har haft reella möjligheter att välja en lämpligare bostad. I rapporten uppmärksammar Boverket att

---

⁸ Se exempelvis Kammarrätten i Göteborg, Mål nr 1536–21, meddelad 2021-07-05.

⁹ Boverket, ”Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag”, Rapport 2023:11, s.75; Kammarrätten i Göteborg den 22 januari 2021, målnummer 1499–20.

den enskildes ekonomiska förutsättningar samt situationen på bostadsmarknaden kan begränsa den enskildes möjligheter att välja en lämplig bostad. RBU instämmer i detta och om undantag inte görs för sådana situationer riskerar lagens konsekvenser enligt RBU att bli orättvisa och dessutom strukturellt missgynna grupper med svag ekonomi. Detta eftersom billiga hyres- och bostadsrätter i regel är äldre och mindre (och därmed inte lika lämpliga). Det ligger även i sakens natur att äldre lägenheter inte sällan är mindre tillgängliga eftersom byggnadsreglerna som gällde vid tiden för bostadens uppförande inte ställde samma krav på tillgänglighet som idag.

Boverket motsätter sig en ändring av LBAB 9 § som innebär att situationen på bostadsmarknaden och den enskildes ekonomiska förutsättningar kan beaktas, eftersom det skulle innebära en tillbakagång till 1992 års lag. Den gamla bytesbestämmelsen innebär att bidrag endast lämnades för kostnadskrävande åtgärder om det funnits särskilda skäl att välja en bostad som kräver bostadsanpassningar. Inom ramen för bedömningen av särskilda skäl fanns det med andra ord utrymme för att ta hänsyn till den enskildes ekonomi och den lokala bostadsmarknaden. På grund av rekvisitets generella utformning fanns det stort utrymme för skönsmässighet i bedömningen, vilket skapade oförutsebarhet. Vidare innebär regeln omständiga och tidskrävande utredningar exempelvis eftersom situationen på bostadsmarknaden behövde undersökas. Syftet med ändringarna i 2018 års lag var att förenkla handläggningen och öka förutsebarheten genom att ta bort rekvisitet om särskilda skäl och begränsa bedömningen av bostadens lämplighet i förhållande till de specifika åtgärderna som ansökningen avser i det enskilda fallet.

RBU förstår Boverkets resonemang och övervägandena bakom 9 § i 2018 års lag men anser ändå att nuvarande bytesregel bör ändras för att det återigen ska bli möjligt att ta hänsyn till den enskildes individuella förutsättningar vid byte av bostad. Inom rättsvetenskapen gör man regelmässigt en distinktion mellan formell och materiell rättssäkerhet. Formell rättssäkerhet handlar om lagens utformning och huruvida regelkonstruktionerna som sådana är tydliga och inte innebär alltför skönsmässiga bedömningar. Det är denna typ av rättssäkerhet som övervägandena bakom 2018 års lag, samt Boverkets rapport, främst hänför sig till. Materiell rättssäkerhet tar sikte på om regelkonstruktionerna leder till att lagens syften förverkligas och huruvida det finns utrymme för individuella bedömningar som möjliggör *rimliga* beslut. Tanken om materiell rättssäkerhet bygger bland annat på uppfattningen att det som blir förutsebart måste vara någorlunda rimligt för att förutsebarheten ska ha ett värde. Att en bestämmelse rent formellt blir mindre förutsebar för att regeln innebär skönsmässiga bedömningar, kan alltså ha fördelar ur ett materiellt rättssäkerhetsperspektiv som väger upp, eftersom det innebär att individuella omständigheter kan beaktas i större utsträckning och att besluten därmed blir materiellt rimligare.

Nuvarande bytesbestämmelse är enligt RBU inte tillräckligt materiellt rättssäker eftersom det saknas utrymme för att ta hänsyn till den enskildes individuella förutsättningar att välja en lämplig bostad. Det riskerar ytterst att leda till att människor som inte haft reella möjligheter att välja en lämplig bostad, går miste om sin rätt till bostadsanpassning och ett självständigt liv i eget boende. En sådan ordning är svårförenlig med lagens syfte såsom det framkommer i lagens portalparagraf, och det är vidare svårt att motivera varför enskilda som i praktiken inte haft möjlighet att rätta sig efter lagens krav ska förlora rätten till ett självständigt liv i eget boende. Att ändra LBAB 9 § så att hänsyn återigen kan tas till den enskildes ekonomiska situation och den lokala bostadsmarknaden skulle innebära en viss återgång till tidigare ordning, men det är inte i sig negativt och enligt RBU är det önskvärt eftersom det finns tunga materiella rättssäkerhetsskäl som talar för en sådan ordning.

Ett förslag på en bra utformning av bytesregeln är att bostadsbidrag som utgångspunkt inte lämnas för en bostad som är uppenbart olämplig med hänsyn till nivåskillnader, våningsplan och planlösning, men att bostadsbidrag ändå kan lämnas om den sökande med hänsyn till sin ekonomiska situation, situationen på bostadsmarknaden i kommunen eller andra klämmande omständigheter inte haft en reell möjlighet att välja en lämpligare bostad.

RBU vill dock understryka att en ändring av bytesregeln inte får innebära att bostadsanpassningen hamnar i samma läge som innan 2018 års lag. Den tidigare bytesregeln innebar förvisso att man kunde ta hänsyn till den enskildes ekonomiska situation och bostadsmarknaden, men det var en regel som i praktiken ledde till väldigt stränga bedömningar och i Boverkets rapport framgår det att 32 % av de som deltog i undersökningens enkät ansåg att rätten till bostadsanpassningsbidrag är större enligt den nya bytesregeln.¹⁰

Våldsutsatthet

En annan situation där det inte funnits en reell möjlighet att välja en lämplig bostad är när en familj eller person har behövt flytta av personsäkerhetsskäl. Hotade, förföljda och våldsutsatta personer måste ofta flytta för att bevara sin säkerhet, och en flytt är inte sällan en direkt förutsättning för att kunna få sina personuppgifter skyddade av Skatteverket.¹¹ Det hör vidare inte till ovanligheterna att familjer och personer som fått sina personuppgifter röjda måste flytta igen för att kunna förnya sitt skydd samt för att det inte är säkert att bo kvar.¹²

Våldsutsatta personer och familjer har ofta särskilda svårigheter på bostadsmarknaden som andra inte har.¹³ Det är till exempel vanligt att kvinnor som lämnar våld i hemmet utsätts för ekonomiskt våld från sin expartner vilket påverkar möjligheten att få bostad.¹⁴ Att få en bostad är ett avgörande steg i att ta sig ur en situation av våldsutsatthet, särskilt när det gäller våld i nära relationer. Brist på bostad riskerar att leda till att personen återgår till en våldsam relation. Mot bakgrund av detta anser RBU att bytesbestämmelsen inte borde gälla i situationer av våldsutsatthet eftersom behovet av en ny bostad oftast har varit akut samt eftersom det av olika skäl inte sällan är svårare för våldsutsatta personer att få en bostad.

RBU känner till att bytesregeln blir ett problem för människor i vår målgrupp som försöker fly våldsutsatthet. Vi kan till exempel vittna om ensamstående mammor till barn med funktionsnedsättningar som haft mycket svårt att hitta en lämplig bostad i samband med att de lämnat en våldsam relation. De har därmed blivit nödgade att välja en mindre lämplig bostad och därefter gått miste om bostadsanpassningsbidrag, vilket har drabbat hela familjen men i synnerhet barnet som inte kan röra sig och leva självständigt i sitt hem.

När den sökande är ett barn

När den sökande är ett barn kan man av uppenbara skäl ifrågasätta om barnet haft en reell möjlighet att välja sin bostad. Valet av bostad sköts helt och hållet av föräldrarna och i sådana

---

¹⁰ Boverket, "Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag", Rapport 2023:11, s.43.

¹¹ Skatteverket, "Att leva med skyddade personuppgifter – Resultat från Skatteverkets enkätstudie", 13 december 2023, s.27.f.

¹² A.a. s.30.f; Jämställdhetsmyndigheten, "Skyddade personuppgifter – Oskyddade personer", 2022, s.7, s.20 och s.32.

¹³ SKR:s hemsida, "Stadigvarande boende", publicerad 2022-12-18, hämtad 2024-01-17, <https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/valdinararelationhedersvald/stadigvarande-boende.51836.html>.

¹⁴ Socialstyrelsen, "Våld i nära relationer, Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården", s.28 och s.168.

fall är det svårt att motivera varför barnet ska drabbas av att föräldrarna inte har valt en lämplig bostad.

Idén om att barn inte ska drabbas av deras föräldrars agerande är något som varit föremål för rättsvetenskaplig diskussion och forskning i och med Sveriges inkorporering av barnkonventionen och barnrättens ökade betydelse. Det är en tanke som delvis fått genomslag i rättstillämpningen på vissa områden, till exempel vid utmätning.¹⁵ Barn behandlas ofta annorlunda i lagstiftningen jämfört med vuxna. Vuxnas rätt till bidrag och stöd brukar inte villkoras av andra än deras egna handlingar, till skillnad från barns rätt till bidrag som ofta villkoras av såväl deras egna som föräldrarnas handlingar. Inom rättsvetenskapen har det till exempel kritiserats ur ett barnrättsperspektiv att försörjningsstöd till barnfamiljer dras in, trots att det kan antas få allvarliga konsekvenser för barnen, för att föräldrarna inte uppfyller socialtjänstens krav på att exempelvis stå till arbetsmarknadens förfogande.¹⁶

RBU förstår tanken bakom att ställa krav på den enskilde att själv välja en lämplig bostad och behovet av att främja kostnadseffektivitet inom bostadsanpassningen. RBU anser dock att nuvarande bytesregel slår fel mot barn med funktionsnedsättning som inte kan läggas till last för deras föräldrars val av bostad. RBU föreslår därför att regeln om byte inte ska gälla när sökanden är ett barn.

En möjlig medelväg skulle vara att bostadsanpassningsbidrag lämnas trots att bostaden är uppenbart olämplig, men endast för en viss andel av anpassningskostnaden. På detta vis skapas ekonomiska incitament för familjer att välja en lämplig bostad, samtidigt som barnet inte drabbas alltför hårt om föräldrarna av någon anledning inte har valt en lämplig bostad. Det är dock viktigt att en sådan regel utformas så att alla familjer, oavsett inkomstnivå, har en rimlig och reell möjlighet att betala självkostnaden i det enskilda fallet med hänsyn till familjens grundläggande hushålls- och boendekostnader.

8. Reparationsbidrag till fler åtgärder och medboende till personer med biståndsbedömt boende ska kunna få detta bidrag

Boverkets förslag: Reparationsbidrag ska lämnas också för anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning, även om den inte är av tekniskt slag. Medboende till en person med biståndsbedömt boende ska kunna beviljas reparationsbidrag. Samma sökandekrets ska gälla för reparationsbidraget som för bostadsanpassningsbidraget.

RBU:s synpunkter: RBU tillstyrker och ser positivt på Boverkets förslag om att utöka lagens bestämmelse om reparationsbidrag med en ny punkt där det framgår att bidrag även lämnas för att reparera anordning eller inredning som främst är avsedd att tillgodose behov hos personer med funktionsnedsättning.

---

¹⁵ Se exempelvis NJA 2021 s. 1065 där det ansågs strida mot barnkonventionen att utmäta ett hem till en barnfamilj för vårdnadshavarens skulder.

¹⁶ Holappa, Tim; Leviner, Pernilla; ”Barns villkorade rätt till skälig levnadsstandard – om rättsligt osynliggörande av barn i ärenden om ekonomiskt bistånd”; Förvaltningsrättslig tidskrift 2022, s.258.f.

9. Återställningsbidrag

Boverkets förslag: Bestämmelserna om den så kallade anvisningsrätten i 14 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag bör upphävas och återställningsbidrag ska kunna beviljas för åtgärder i anslutning till bostadsrättslägenheter även om lägenheten inte finns i ett flerbostadshus (12 §).

RBU:s synpunkter: RBU har inga synpunkter på förslaget.

10. Service- och utredningsskyldighet borde regleras särskilt i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

RBU ser allvarligt på handläggningsproblemen som framkommit i Boverkets utredning och hur det ytterst riskerar att drabba den som är i behov av bostadsanpassningsåtgärder. Enkät-svaren från kommunerna och de intygsskrivande arbetsterapeuterna är oroväckande och vittnar om ett relativt utbrett problem.

Att det finns viss möjlighet till insatser enligt SoL för att få hjälp med handläggningen i ärenden om bostadsanpassning stämmer förvisso, men frågan är hur vanligt det är att sådana insatser beviljas i praktiken, i synnerhet med hänsyn till att socialtjänsten ute i kommunerna är under hög arbetsbelastning och har strama budgetramar att förhålla sig till. Vidare framgår det av utredningen att rätten till en sådan insats förutsätter att den enskilde kan visa att hen har ett behov av insatsen, och det är ju oftast det som är problemet i sammanhanget – att personen av olika skäl inte klarar av myndighetskontakterna och kraven som ställs inom ramen för handläggningen av olika typer av stöd och insatser.¹⁷

Att det finns rätt till hjälp via överförmyndarförvaltningen genom att få en god man eller förvaltare är inte alltid aktuellt, och den enskilde kan ha svårt att hantera handläggningen i ett bostadsanpassningsbidragsärende utan att ha sådana svårigheter som kvalificerar hen för en god man eller förvaltare. RBU vill även understryka att sådana åtgärder är väldigt ingripande och enligt lag ska undvikas till förmån för mindre ingripande åtgärder.

RBU ställer sig frågande till Boverkets slutsats att det inte finns tillräckliga skäl att tillföra särskilda bestämmelser om service- och utredningsskyldighet till lagen om bostadsanpassningsbidrag. Förvaltningslagen är en generell lagstiftning som inte anger några direkta rättigheter som den enskilde kan hävda i situationer där myndigheterna försummar sin service- eller utredningsskyldighet. Den generella utformningen av service- och utredningsskyldigheten gör att det i stor utsträckning är upp till de handläggande myndigheterna att bedöma vad dessa skyldigheter kräver av handläggaren och myndigheten i det enskilda fallet. Denna bedömning är av förklarliga skäl behäftad med stora osäkerheter, och utan vägledning på området samt konkreta krav är det lätt hänt att människor som behöver mer service eller stöd i utredningen inte får det och faller mellan stolarna. Det ökar även olikheterna i ”servicenivå”, inte bara mellan kommunerna, men också mellan enskilda handläggare.

RBU ifrågasätter Boverkets uttalande om att en särskild reglering av service- och utredningsskyldigheten riskerar att leda till att hanteringen av bidraget fördröjs i stället för att tillföra något positivt. Varför det skulle finnas en risk för det anges inte närmre av Boverket. Att handläggningen fördröjs kan ju även bero på att ärendena i större utsträckning utreds i den omfattning som faktiskt behövs, eller att handläggarna behöver lägga mer tid på god service.

¹⁷ Boverket, ”Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag”, Rapport 2023:11, s.91.

Oavsett anser RBU att en något fördröjd handläggning är att föredra om det innebär att man förhindrar att människor i behov av mer stöd faller mellan stolarna och går miste om bostadsanpassningsbidrag. Att förtydliga vad service- och utredningsskyldigheten innebär mer konkret inom ramen för handläggningen av bostadsanpassningsbidrag skulle kunna bidra till ökad likvärdighet och förutsebarhet, samt att färre personer faller mellan stolarna på det sätt som arbetsterapeuter och handläggare hos kommunen vittnar om i utredningens enkätsvar.

RBU anser mot bakgrund av detta att service- och utredningsskyldigheten bör regleras särskilt i LBAB. Ett problem som framkommer i Boverkets rapport är att kommunerna har olika förhållningssätt till användningen av fullmakter vid handläggningen. Vissa kommuner använder fullmakter frikostigt medan andra kommuner i princip aldrig använder fullmakter. Samtidigt kan sådana fullmakter av förklarliga skäl avlasta den enskilde och förenkla handläggningen. I en särskild regel om kommunens service- och utredningsskyldighet skulle man därför kunna föreskriva att kommunen alltid ska upplysa den enskilde om möjligheten att handlägga ärendet genom fullmakt samt göra det om den enskilde begär det. Ett sådant förtydligande skulle reda ut kommunernas splittrade attityd till användningen av fullmakt och underlätta för sökanden som behöver mer omfattande hjälp.¹⁸

11. Barns rätt att komma till tals

I Boverkets rapport nämns det att barn ”kan ha rätt” att komma till tals vid handläggningen av bostadsanpassningsbidrag enligt Barnkonventionen.¹⁹ RBU vill påtala att detta sällan får genomslag i praktiken, i synnerhet när det inte framgår i lagen att barnet *ska* höras innan beslut fattas. Även i lagar där det uttryckligen står att barnet ska ges tillfälle att yttra sig, exempelvis i SoL, LVU och LSS, händer det ofta att barnet inte hörs, särskilt när ärendet gäller ett barn med funktionsnedsättning.²⁰

För att säkerställa barns rätt att komma till tals bör det enligt RBU införas en bestämmelse i LBAB där det framgår att barnet ska ges möjlighet att yttra sig, om inte barnet kan antas ta skada av det eller själv har uppgett att det inte vill yttra sig. Det bör även framgå att barnet ska få hjälp att kommunicera om det behövs med hänsyn till barnets funktionsnedsättning. Att inhämta yttrande från barnet får anses vara ett viktigt led i att bedöma vilka åtgärder som krävs för att bostaden ska bli ändamålsenlig för barnet.

---

¹⁸ Boverket, ”Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag”, Rapport 2023:11, s.88.f.f; [Fullmakt för kommunen att välja entreprenör och beställa arbetena - Bostadsanpassningsbidraget - Boverket](#).

¹⁹ Boverket, ”Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag”, Rapport 2023:11, s.48–49.

²⁰ SOU 2016:19, s.199–200; Socialstyrelsen, ”Barnperspektiv i LSS-handläggning, En förstudie med fokus på arbetssätt och utvecklingsbehov”, Artikel nr 2009-12-26.